

Konkurs przedmiotowy z języka polskiego dla uczniów szkół podstawowych 1 marca 2021 r. – zawody II stopnia

Informacje dla ucznia

- W teście znajdziesz różne typy zadań. W zadaniu z czterema odpowiedziami wybierz tylko jedną z nich. W innych zdecyduj o prawdziwości zdań. Zaznacz w dowolny, ale czytelny sposób każdą wybraną odpowiedź. Jeśli się pomylisz, błąd otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.
- Rozwiązania pozostałych zadań zapisz starannie w wyznaczonych miejscach.
- Czas pracy z testem wynosi 90 minut.

Powodzenia!

W lesie

Tekst I.

W wyobrażeniach o lesie, drzewach, krzewach i tych związanych z dzikimi zwierzętami przetrwało wiele elementów dawnej kultury słowiańskiej. Spotykane wówczas w rozmaitych opowieściach mamuny, didki czy skrzaty pochodziły właśnie z lasu. Nawet pierwotna siedziba Swarożycy*, za którą uważano wysokie drzewa, kazała stawiać temu bogu w obrębie osad ludzkich pomniki na wysokim, imitującym drzewo cokole.

Bogate były też ludowe opowieści związane z siłami nieczystymi łączonymi z lasem, które przetrwały niemal do naszych czasów. Szczególna była na przykład rola Propastnyka, czyli ducha Złego, który w rozmaity sposób prześladował ludzi. Z gór przynosił burze i ulewy, niszczył zboża gradobiciem, piorunami podpalał chłopskie chaty, zabijając ludzi oraz bydło. Wierzono jednak, że moc Propastnyka ustaje wobec ludzi dobrych – tym nic zaszkodzić nie mógł. Za to między złymi przebywał często i najgorszych spośród nich na służbę sobie wybierał. Na tych, co w trunkach różnych rozsmakowali, czyhał z kolei Błądzoń. Nachodził on wracających nocą z karczmy i na leśne manowce wyprowadzał. Tak tłumaczono fakt, że wielu mężczyzn z karczmy nigdy do domu nie wróciło. Błądząc po kniei, zaglądając w wilcze paszcze, ponoć z zimna i głodu marli, słuch po nich ginął... Ludowa demonologia** była oczywiście o wiele bogatsza niż wspomniane przykłady. W nowszych opracowaniach znaleźć można całe wykazy diabłów, bestii, demonów zamieszkujących lasy na ziemiach polskich. Warto tu wymienić choćby takie zjawy związane wyłącznie z lasem, jak: bies, błotnik, kłobuk, krasnoludki, lichy, nocnice, smędy, rusałki, wiły.

Las najbardziej kojarzy się z drzewami, a wśród nich na szczególną uwagę zasługuje lipa kojarząca się z letnim miesiącem, któremu dała swą nazwę. Właśnie kwitnące w lipcu drzewa ściągają na siebie całe roje pszczół zbierających nektar z lipowego kwiatu. Od czasów Jana Kochanowskiego lipa jest drzewem bardzo lubianym przez literatów. Czarnoleski poeta napisał we fraszce *Na lipę: Gościu, siądź pod mym liściem, a odpoczni sobie...* To piękne drzewo dawało natchnienie wielu poetom.

Właśnie lipa występuje w nazewnictwie przynajmniej 220 polskich miejscowości. Nie da się przywołać wszystkich odmian tych nazw, ale najpowszechniejsze z nich to: Lipowa, Lipnica, Lipowica, Lipowiec, Lipsk, Lipnik, Lipka. Prawdopodobnie najbardziej znana jest Święta Lipka, licznie odwiedzane miejsce pielgrzymkowe na Mazurach.

Ślady leśnych motywów znajdziemy także w imionach – Leszek, Lasota mają podstawę *las*. W przypadku nazwisk słowotwórstwo leśne jest jeszcze bogatsze. Z najdawniejszych warto wspomnieć: Wyrwilas, Skoczylas, Szumilas, Zalesny, Zaleski, Leśniewski, Podleśny, Podlaski, Borowy, Leśniak.

* Swarożyc – słowiański bóg ognia, strażnik ogniska domowego

** demonologia – dział religioznawstwa i teologii, którego przedmiotem są demony

1. Propastnyk i Błądzoń to (0-1)

- A. nazwy miejsc.
- B. skrzaty leśne.
- C. duchy leśne.
- D. słowiańscy bogowie.

2. Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F, jeśli jest fałszywe. (0-1)

W tekście jest mowa o ludowych wierzeniach związanych z lasem.	P	F
W tekście pojawił się cytat z fraszki pt. <i>Na dom w Czarnolesie</i> .	P	F

3. Na podstawie Tekstu I podaj dwa argumenty potwierdzające, że wiele polskich nazw ma związek z lasem. (0-1)

1 – .....

.....

2 – .....

.....

4. Utwórz następujące wyrazy pochodne od wyrazu *las*. (0-2)

- rzeczownik – .....
- przymiotnik – .....
- czasownik – .....

5. Napisz, jakie procesy fonetyczne zachodzą w wyrazie *przykład*. (0-1)

.....

.....

6. Przekształć poniższe wypowiedzenie złożone tak, aby powstało zdanie pojedyncze, w którym wystąpi imiesłów. (0-1)

Szczególne była na przykład rola Propastnyka, czyli ducha Złego, który w rozmaity sposób prześladował ludzi.

.....

.....

7. Połącz poniższy wyraz ze sposobem, w jaki został utworzony. (0-1)

gradobicie

A	zrost
B	zestawienie
C	złożenie

8. Wypisz podmiot i orzeczenie z poniższego zdania. Nazwij ich rodzaje. (0-2)

Ludowa demonologia była oczywiście o wiele bogatsza niż wspomniane przykłady.

– podmiot – .....

– orzeczenie – .....

9. Dopisz dwa przykłady rzeczowników, które zgodnie z zasadami ortografii mają taką samą końcówkę jak wyraz *kniei*. (0-2)

– kniei – ....., ...

10. Uzupełnij tabelę, wpisując związek frazeologiczny lub jego znaczenie. (0-2)

związek frazeologiczny	znaczenie
Im dalej w las, tym więcej drzew.	.....
.....	o czymś, co nie jest gotowe; nieprędko nastąpi

11. Napisz ogłoszenie o organizowanej w Twojej szkole wystawie prac literacko-plastycznych związanych z lasem. Zachęć do jej obejrzenia. Użyj dwóch argumentów. Nie cytuj sformułowań z arkusza. (0-3)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tekst II.

J. Harasymowicz, *Las*

Trujące grzyby
za wszelką cenę
chcą być zebrane

Zielona bylina
kraje ręce
jak brzytwa

Moczary¹ starają się
sprzedać każdemu
swe dywany

Na polanie
aż czarno od trucizny

Uśmiechają się do ciebie
szalej i ciemierzycą²

Las jest cichy
i łagodny

.....
¹ moczary – bagno

² szalej i ciemierzycą – silnie toksyczne, trujące rośliny zielone

12. Uzupełnij zdanie na podstawie wiersza. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród podanych. (0-1)

Słowa: *Zielona bylina kraje ręce jak brzytwa* to A/B. Funkcja tego środka stylistycznego polega na C/D.

- A. epitet
B. porównanie
C. ukazaniu podobieństwa byliny do brzytwy
D. ukazaniu cech brzytwy

13. Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń związanych z wierszem. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F, jeśli jest fałszywe. (0-1)

Słowa: <i>Las jest cichy i łagodny</i> kontrastują z wcześniejszym opisem leśnej przyrody.	P	F
Las z wiersza J. Harasymowicza może być metaforą ludzkiego życia.	P	F

